

Αριθμ. Πρωτ. ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ: 3810
Αριθμ. Πρωτ. Αίτησ. Κατ. Εγγράφων: 474
Ημερομ. Κατάθεσης: 2/2/2021

Αθήνα, 02-02-2021

ΕΡΩΤΗΣΗ και ΑΚΕ

**Προς τον κ. τον κ. Υφυπουργό παρά τω Πρωθυπουργό για θέματα
Επικοινωνίας και Ενημέρωσης κ. Λιβάνιο**

**ΘΕΜΑ: «Κρίσιμα ερωτήματα για τις αναθέσεις σε εταιρείες
δημοσκοπήσεων από το Δημόσιο»**

Τα ευρήματα των δημοσκοπικών ερευνών, εφόσον έχουν την αξιοπιστία της επαρκούς και αμερόληπτης επιστημονικής μεθοδολογίας, μπορούν να φανούν εξαιρετικά χρήσιμα, καθώς αποτυπώνουν σε μεγάλο βαθμό τη στάση της κοινής γνώμης για το θέμα, για το οποίο διεξάγεται η εκάστοτε έρευνα. Επιπλέον, μπορούν να αποτελούν ένα σύγχρονο, επιστημονικό εργαλείο δημόσιας έκφρασης των απόψεων των πολιτών πάνω σε ποικίλα ζητήματα, ενισχύοντας έτσι το εύρος και την ποιότητα του δημόσιου, δημοκρατικού διαλόγου. Το εθνικό και διεθνές θεσμικό πλαίσιο, λαμβάνει υπόψη του ως εχέγγυο αξιοπιστίας και αμεροληψίας την τήρηση ορισμένων κανόνων που καταγράφονται συστηματικά στο Διεθνή Κώδικα Δεοντολογίας για την Πρακτική της Έρευνας Αγοράς και της Κοινωνικής Έρευνας (International Code of Marketing and Social Research Practice) και στους κώδικες δεοντολογίας της European Society for Opinion and Marketing Research (ESOMAR) και του Συλλόγου Εταιρειών Δημοσκόπησης και Έρευνας Αγοράς (ΣΕΔΕΑ).

Σε περιπτώσεις, όμως, όπου, είτε οι θεσμικά, επιστημονικά και επαγγελματικά αποδεκτοί κώδικες δεοντολογίας, είτε το εκάστοτε ισχύον νομικό και εποπτικό πλαίσιο δεν τηρούνται επαρκώς, τα δημοσκοπικά ευρήματα μπορούν να λειτουργήσουν ως μέσα χειραγώγησης της κοινής γνώμης, και να εργαλειοποιηθούν, εξυπηρετώντας πολιτικές, ή άλλου είδους, σκοπιμότητες.

Η ανεξαρτησία των δημοσκοπήσεων τίθεται υπό αμφισβήτηση όταν τμήμα των εσόδων των εταιρειών δημοσκοπήσεων προέρχονται από φορείς του δημοσίου ή ευρύτερου δημοσίου τομέα, οι οποίοι δύναται να αναθέτουν για λογαριασμό τους σε εταιρείες δημοσκοπήσεων, έρευνες ή μετρήσεις της κοινής γνώμης. Τρανταχτό τέτοιο παράδειγμα, αποτελεί αυτό που αποκάλυψε η εφημερίδα «Αυγή της Κυριακής» στις 31/1/2021: Το τελευταίο έτος υπάρχουν συνεχόμενες απευθείας αναθέσεις της ΕΡΤ σε γνωστή μεγάλη εταιρεία δημοσκοπήσεων (MARC), χωρίς προηγούμενο διαγωνισμό και μάλιστα σε υπερβολικά υψηλό τίμημα, συγκρινόμενο με άλλες ανάλογες έρευνες που έχει αναθέσει η ΕΡΤ, αλλά και με τις μέσες τιμές της αγοράς. Το γεγονός αυτό εγείρει μεγάλα ερωτηματικά, δεδομένου ότι η εταιρεία MARC διενεργεί συστηματικά πολιτικές δημοσκοπήσεις για λογαριασμό μεγάλων ιδιωτικών μέσων ενημέρωσης, μετρώντας την πρόθεση ψήφου και άλλα στοιχεία, οι οποίες σχολιάζονται εκτενώς και δύναται να επηρεάζουν σημαντικά την κοινή γνώμη. Συγκεκριμένα, η ΕΡΤ έχει αναθέσει απευθείας στην MARC την έρευνα σχετικά με τη μέτρηση της εικόνας που έχουν οι πολίτες για την ΕΡΤ, δυο φορές μέσα σε σχεδόν ένα έτος (ΑΔΑ: 6ΞΘ7465Θ1Ε-ΔΩΒ και ΩΥΖ1465Θ1Ε-ΑΙ4, αντίστοιχα), αντί συνολικού τιμήματος ύψους 24.900 ευρώ ενώ δεν είναι σαφής η σκοπιμότητα μιας τέτοιας δημοσκόπησης όταν διενεργούνται τακτικά μετρήσεις ακροαματικότητας. Να σημειωθεί ότι η ΕΡΤ όπως και το ΑΠΕ-ΜΠΕ βρίσκεται υπό την εποπτεία της Προεδρίας της Κυβέρνησης. Στην εταιρεία MARC, η ΕΡΤ έχει αναθέσει απευθείας και έρευνα σχετικά με τις ψηφιακές πλατφόρμες της, σύμφωνα με την από 25/5/2020 απόφαση (ΑΔΑ: ΩΖ88465Θ1Ε-ΨΕΖ), αντί τιμήματος ύψους 6.000 ευρώ, γεγονός που ανεβάζει το συνολικό ποσό που θα λάβει μέσα σε σχεδόν ένα έτος από τον ίδιο δημόσιο φορέα, στο ύψος των 30.900 ευρώ.

Στη χώρα μας, σύμφωνα με τον ισχύοντα ν.3603/2007, οι δημοσκοπήσεις, προκειμένου να έχουν δυνατότητα να δημοσιοποιηθούν τα αποτελέσματά τους στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, οφείλουν να διεξάγονται σύμφωνα με συγκεκριμένα επιστημονικά αποδεκτά πρότυπα (μέγεθος και επιλογή δείγματος, μέθοδοι επιλογής στοιχείων κ.ά.), με κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό και σε συμμόρφωση με τους ανωτέρω κώδικες δεοντολογίας. Στον νόμο ορίζονται επιπλέον και συγκεκριμένοι κανόνες σύμφωνα με τους οποίους

επιτρέπεται να δημοσιοποιούνται τα αποτελέσματά τους. Ενδεικτικές της μεγάλης σημασίας που δίνει ο νομοθέτης στον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται οι δημοσκοπήσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, σε σχέση με την αποφυγή της χρήσης τους για χειραγώγηση της κοινή γνώμης, είναι η παρ.5 του άρ.4. Η διάταξη αυτή ορίζει ότι: *«η δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων των δημοσκοπήσεων πρέπει να γίνεται κατά τρόπο αντικειμενικό»*, ότι *«απαγορεύεται η αποσπασματική αναφορά στα αποτελέσματα μιας δημοσκόπησης, ιδίως κατά τρόπο που να παραπλανά τον πολίτη σε σχέση με τα αποτελέσματα της»*, καθώς και ότι *«τα αποτελέσματα της δημοσκόπησης πρέπει να διακρίνονται σαφώς από τυχόν εκτιμήσεις ή αναλύσεις του φορέα ή της επιχείρησης δημοσκόπησης ή του μέσου ενημέρωσης»*.

Τα στοιχεία ταυτότητας της κάθε δημοσκόπησης οφείλουν να κοινοποιούνται στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ). Μάλιστα, το ΕΣΡ είναι υπεύθυνο για την επιβολή κυρώσεων στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης που παραβιάζουν τις διατάξεις του νόμου που αφορούν τη δημοσίευση δημοσκοπήσεων. Πέραν των ανωτέρω, υποχρεωτικά δημοσιοποιούμενων στοιχείων και των αποτελεσμάτων της δημοσκόπησης, κάθε φορέας/επιχείρηση δημοσκόπησης οφείλει, **κατόπιν αιτήματος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής**, να παρέχει σε αυτήν συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με το κόστος διενέργειας της δημοσκόπησης και τον τρόπο κάλυψής του, τον τρόπο ελέγχου της ακρίβειας των στοιχείων, καθώς και τις σταθμισμένες και μη βάσεις ποσοστών. Επιπροσθέτως σύμφωνα με το **αρ.6 παρ.2 β,γ του ν. 3603/2007** προβλέπεται ότι *«στο τέλος κάθε τριμήνου οι φορείς του Δημοσίου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως εκάστοτε ορίζεται, υποχρεούνται να αποστέλλουν τις ανωτέρω συγκεντρωτικές καταστάσεις που αφορούν στο προηγούμενο τρίμηνο προς τη Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας/Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης (Γ.Γ.Ε.)»* και ότι οι *«ανωτέρω καταστάσεις αποστέλλονται στο τέλος κάθε έτους από τη Γ.Γ.Ε. στη Μόνιμη Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής»*.

Επιπλέον, το ΕΣΡ είναι υπεύθυνο για την τήρηση μητρώου των φορέων/επιχειρήσεων δημοσκοπήσεων καθώς και μητρώου για τη μετοχική σύνθεση των φορέων/επιχειρήσεων αυτών. Ο ρόλος του μητρώου

φορέων/επιχειρήσεων είναι κομβικός, καθώς η εγγραφή ενός φορέα ή μιας επιχείρησης της ημεδαπής σε αυτό, είναι απαραίτητη προϋπόθεση προκειμένου να μπορούν να του/της ανατίθενται διεξαγωγές ερευνών για λογαριασμό των φορέων του Δημοσίου ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως στο προαναφερόμενο παράδειγμα της ΕΡΤ και της ΜΑΡC, καθώς και των πολιτικών κομμάτων ή συνδυασμών. Οι φορείς/επιχειρήσεις που εγγράφονται στο μητρώο αποδέχονται εγγράφως την τήρηση των κωδίκων δεοντολογίας, καθώς και τη θεσμοθετημένη διαδικασία ελέγχου της γνησιότητας και πληρότητας των στοιχείων των δημοσκοπήσεων που διεξάγουν για λογαριασμό φορέων του δημοσίου και του ευρύτερου δημοσίου τομέα, πολιτικών κομμάτων και συνδυασμών, αλλά και μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Ως συλλογικός φορέας εκπροσώπησης φορέων/επιχειρήσεων δημοσκοπήσεων, έχει οριστεί ο ΣΕΔΕΑ, ο οποίος αριθμεί 23 τακτικά και 6 συνδεόμενα μέλη. Ο ΣΕΔΕΑ συμμετέχει διά νόμιμου εκπροσώπου του στο θεσμοθετημένο όργανο διενέργειας των ανωτέρω ελέγχων, ήτοι την αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ», όργανο στο οποίο συμμετέχουν επιπλέον και εκπρόσωποι τυχόν άλλων αντιπροσωπευτικών οργανώσεων ή φορέων/επιχειρήσεων που δεν ανήκουν σε συλλογικούς φορείς. Τα πορίσματα ελέγχου που διενεργεί η Ελεγκτική Εταιρεία, διαβιβάζονται προς το Ε.Σ.Ρ., το οποίο μπορεί να επιβάλλει κυρώσεις προσωρινής ή μόνιμης διαγραφής από το μητρώο φορέων/επιχειρήσεων δημοσκοπήσεων που οφείλει να τηρεί βάσει νόμου.

Με βάση το παραπάνω νομοθετικό πλαίσιο, και δεδομένου των προαναφερθέντων σχετικά με τη δημόσια συζήτηση για τον βαθμό αξιοπιστίας, αμεροληψίας και επιστημονικά ορθής και επιτυχημένης αποτύπωσης της εικόνας των τάσεων στην κοινή γνώμη και της δύναμης κάθε πολιτικού κόμματος, που αμφισβητούνται επιπλέον από φαινόμενα αμφιλεγόμενων απευθείας αναθέσεων σε εταιρείες δημοσκοπήσεων από δημοσίους φορείς όπως η κυβερνητικά εποπτευόμενη ΕΡΤ, τίθεται το ζήτημα του κατά πόσο τηρούνται όλες οι νομοθετικές προβλέψεις, διενεργούνται οι απαιτούμενοι έλεγχοι και επιβάλλονται σχετικές κυρώσεις.

Επειδή οι δημοσκοπικές έρευνες πρέπει να εδράζονται πάνω σε αμερόληπτη επιστημονική μεθοδολογία, η οποία οφείλει να εποπτεύεται ξεκάθαρα από τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας,

Επειδή η δημοσιοποίηση των δημοσκοπήσεων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης οφείλει να πραγματοποιείται με τρόπο ώστε να τηρούνται οι σχετικές διατάξεις του ν.3603/2007 και το ΕΣΡ οφείλει να ελέγχει και να επιβάλλει κυρώσεις σε περιπτώσεις παραβίασης των διατάξεων αυτών από ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης,

Επειδή υπάρχει κίνδυνος τα δημοσκοπικά ευρήματα να λειτουργήσουν ως μέσα χειραγώγησης της κοινής γνώμης, και να εργαλειοποιηθούν πλήττοντας την δημοκρατία,

Επειδή υφίσταται ανά τρίμηνο υποχρέωση της Γενικής Γραμματείας και Επικοινωνίας να συγκεντρώνει καταστάσεις από φορείς του Δημοσίου με τα στοιχεία δημοσκοπήσεων ή ερευνών που έχουν αναθέσει και υποχρέωση ετησίως να τα διαβιβάζουν στην Μόνιμη Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής,

Επειδή η ΕΡΤ, δημόσιος φορέας εποπτευόμενος από την Προεδρία της Κυβέρνησης, προχώρησε σε απευθείας αναθέσεις έρευνας σε συγκεκριμένη εταιρεία, αντί υπερβολικά υψηλού τιμήματος σε σύγκριση με άλλες ανάλογες έρευνες που έχει αναθέσει, αλλά και με τις μέσες τιμές της αγοράς προκαλώντας το κοινό αίσθημα των φορολογούμενων πολιτών,

Ερωτάται ο κ. Υπουργός:

- 1) Πως αιτιολογούνται οι τρεις (ΑΔΑ: 6ΞΘ7465Θ1Ε-ΔΩΒ, ΩΥΖ1465Θ1Ε-ΑΙ4 και ΩΖ88465Θ1Ε-ΨΕΖ) αποφάσεις της ΕΡΤ για απευθείας ανάθεση ερευνών, αντί των υπερβολικά υψηλών τιμημάτων των 12.450, 12.450 και 6.000 ευρώ, αντίστοιχα, δηλαδή συνολικά 30.900 ευρώ, μέσα σε σχεδόν ένα έτος; Πώς εξηγείται το γεγονός ότι αντίστοιχες έρευνες που έχει αναθέσει απευθείας η ΕΡΤ, κόστιζαν λιγότερο από 3.000 ευρώ; Ποια η σκοπιμότητα των μετρήσεων κοινής γνώμης όταν είναι γνωστά τα νούμερα ακροαματικότητας αλλά και η επισκεψιμότητα στην υβριδική πλατφόρμα ERTflix;

2) Τηρούνται οι προβλέψεις του ν.3603/2007 σχετικά με τον τρόπο δημοσιοποίησης των δημοσκοπήσεων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης; Έχει ασχοληθεί το ΕΣΡ με υποθέσεις όπου δε γινόταν αντικειμενική παρουσίαση δημοσκοπήσεων σε ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, με αποσπασματική αναφορά στα αποτελέσματα κατά τρόπο που να παραπλανά τον πολίτη; Κατά την παρουσίαση των δημοσκοπήσεων, διακρίνονται σαφώς τα αποτελέσματά τους από τυχόν εκτιμήσεις ή αναλύσεις του φορέα ή της εταιρίας δημοσκόπησης ή του μέσου ενημέρωσης που τις δημοσιοποιεί; Έχει επιβάλλει σχετικές κυρώσεις το ΕΣΡ και ποιες συγκεκριμένες δημοσκοπήσεις αφορούσαν;

ΑΙΤΗΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Στο πλαίσιο όλων των παραπάνω, παρακαλείται ο κ. Υπουργός να καταθέσει στο Σώμα, εντός της προθεσμίας που ορίζει ο κανονισμός της Βουλής:

1. Έγγραφο που να αποτυπώνεται το συνολικό ποσό (εντάλματα πληρωμής) που έχει καταβληθεί από φορείς του Δημοσίου ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα κατά το έτος 2020 σε καθέναν από τους φορείς/επιχειρήσεις δημοσκοπήσεων του σχετικού μητρώου του ΕΣΡ, για ανάθεση δημοσκοπήσεων ή κάθε άλλη έρευνα ή οποιοδήποτε έργο/ανάθεση υπηρεσίας.

Οι ερωτώντες και αιτούντες βουλευτές

Κάτσης Μάριος

Γκαρά Αναστασία (Νατάσα)

Αβραμάκης Ελευθέριος

Αλεξιάδης Τρύφων

Αναγνωστοπούλου Αθανασία (Σία)

Αυγέρη Θεοδώρα (Δώρα)

Βαγενά-Κηλαηδόνη Άννα

Βαρδάκης Σωκράτης

Γιαννούλης Χρήστος

Γκιόλας Ιωάννης

Δρίτσας Θεόδωρος

Ελευθεριάδου Σουλτάνα

Ηγουμενίδης Νικόλαος

Καλαματιανός Διονύσιος-Χαράλαμπος

Λάππας Σπυρίδωνας

Μάλαμα Κυριακή

Μαμουλάκης Χαράλαμπος (Χάρης)

Μάρκου Κωνσταντίνος

Μεϊκόπουλος Αλέξανδρος

Μπάρκας Κωνσταντίνος

Μπουρνούς Ιωάννης

Νοτοπούλου Αικατερίνη (Κατερίνα)

Παπαηλιού Γεώργιος

Παπανάσιου Αικατερίνη

Παππάς Νικόλαος

Πούλου Παναγιού (Γιώτα)

Σαντορινιός Νεκτάριος

Σαρακιώτης Ιωάννης

Σκουρολιάκος Παναγιώτης (Πάνος)

Σπίρτζης Χρήστος

Τελιγορίδου Ολυμπία

Τζάκρη Θεοδώρα

Τζούφη Μερóπη

Τριανταφυλλίδης Αλέξανδρος (Αλέκος)

Τσίπρας Γεώργιος

Φάμελλος Σωκράτης

Χαρίτου Δημήτριος (Τάκης)

Χατζηγιαννάκης Μιλτιάδης